

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. III. An vitietur rescriptum, si culpâ sollicitatoris, vel Officialium Romanæ
Curiaë, commissa est obreptio, vel Subreptio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

ceps concedere non vult, quod petitur, ut dictum est; hoc ipso, quod intercurrat talis falsitas, necesse est corrumpi Principis consensum, sine quo non stat vis, & validitas rescripti; & colligitur ex c. *Si pauper* 3. de *præbend.* in 6. quod verum est, licet absit dolus, & malitia; nam *bona fides*, si intercessit, excusat quidem actum à culpa, sed non à nullitate; quia per bonam fidem non ponitur causa, sine qua non stat in Principe consensus, qui tali casu attenditur, ut rectè notat Sanchez *cit. l. 8. D. 21.* prælettim n. 56.

1446. Causam impulsivam dicunt, ob quam rescribens petita concedit non simpliciter, sed *facilius*; quia nimirum talis est, ut eâ etiam non allegatâ, & absente, spectato merito causæ, Princeps rationabiliter concederet; ita Sanchez *cit. n. 8.* Coninck de *Sacram. D. 33. n. 58.* Lotherius de *re beneficiar. l. 1. q. 45. n. 46.* Ad rationem contrariam in n. 1444. & dictâ clausulam (*si preces veritate nitantur*) non intelligi de causâ impulsivâ; cum ab ea consensus non dependeat, quoad esse simpliciter, ut dictum est; consequenter non transeat in conditionem, sine qua non.

1447. Quæstio altera est, quæ causæ in particulari censeantur *finales*? respondet Sanchez *cit. D. 21. n. 41.* Layman *cit. n. 23.* Bonacina de *legibus D. 1. q. 2. p. 4. n. 8.* Pontius l. 8. c. 17. §. ult. n. 41. & alij, si in supplicatione Pontifici porrecta (pro gratia dispensationis v. g.) allegetur una tantum causa, hanc censerî finalem; ratio est, quia, cum præsumi non possit, Pontificem sine causa dispensare, eo ipso, ubi una tantum causa ponitur, præsumendus est ex illa finaliter procedere. Quid verò dicendum, si plures causæ allegentur *alternativè*, vel *copulativè*, quarum quælibet, aut nulla seorsim ab alijs sufficiens sit? constat ex dict.

1448. Not. autem ulterius. 1. si causæ allegatæ, quamvis sufficientes sint ad concedendum, sic expositæ sint, ut dignosci nequeat, ex qua finaliter processerit concedens, non esse attendendam *intentionem postulantis*, sed *concedentis*; & ubi hæc prudenter colligi potest, secundum eam iudicandum; in pari autem dubio præsumendum pro ea, quæ vera & sufficiens est; cum in tali casu interpretatio fieri debeat, ut potius valeat, quam, ut non va-

leat actus; ita Sanchez *cit. n. 5.* Layman, & alij.

Not. 2. in dubio, an allegata causa censetur finalis, vel impulsiva? censendam esse impulsivam, nisi sola & unica sit allegata propter n. 1447. Nam in dubio præsumendum est pro valore actûs, ut diximus *num. preced.* ita Sanchez *cit. D. 21. à n. 20.* Escobar *Theol. moral. tr. 1. exam. 16. c. 4. n. 124.* Pontius *cit. c. 17. n. 41.* & alij.

Not. 3. tunc causam allegatam censeri per se sufficientem, quando talis est, ut, si etiam sola allegaretur, secundum stylo, & consuetudinem Cancellariæ Apostolicæ, ex ea concedi soleat talis gratia, vel dispensatio in ejusmodi casu; si autem adducatur sola, & non admittatur de stylo, censerî per se insufficientem; ita Pontius l. 8. de *matr. c. 17. §. ult. n. 41.* Et de his, quoad dispensationes matrimoniales, plura dicimus in l. 4. q. ult. p. 2. à n. 2010.

§. III.

An vitietur rescriptum, si culpâ sollicitatoris, vel Officialium Romana Curia, commissa est obreptio, vel Subreptio?

Loquimur de casu obreptionis, vel subreptionis circa causam finalem, de qua n. 1445. Ante resolut. uot. ex Pyrho Corrado in *praxi dispens.* *Apostol. l. 7. c. 4. n. 4.* Pium V. in sua constitutione, & motu proprio, incip: *Cum sicut accepimus, nonnulli sua conscientie prodigi*, &c. ut habetur apud eundem *loc. cit.* decrevisse, ut incurrant pœnas falsi, omnes, & singuli Procuratores, Officiales S. Pœnitentiariæ, & alij quicumque sollicitatores, & scriptores, qui in matrimonialibus dispensationibus impetrandis veritatem facti à narratione, quam ab ipsis partibus acceperunt quoad substantialia, & qualitates necessario exprimendas, diversam faciunt, seu quoquo modo invertunt, immutant, vel depravant, quibus positis:

Quæstio est, an delegatus, cui committitur dispensatio cû oratoribus, procedere possit ad executionem in casu, quo illi sincerè exposuerunt impedimentum inter se existens (v. g. *consanguinitatis*) & super eo dispensari petierunt, si per incuriam scriptoris in rescripto exprimeretur impe-

impedimentum *affinitatis*? Hæc quæstio dupliciter intelligi potest. 1. licet in eo casu impedimentum *consanguinitatis*, ut expressum fuit ab oratoribus, Papæ propositum fuerit. 2. si non *consanguinitas*, sed *affinitas* etiam Pontifici falso proposita est?

1453. Ad. 1. negativè respondet de Justis l. 1. *dispens. matrim. c. 4. n. 44.* Sed contrarium tanquam probabilius amplexi fumus n. l. 4. id, quod etiam tenet Layman l. 1. tr. 4. c. 22. à. n. 26. Diana p. 8. tr. 3. *resol. 63.* Farinacius *consil. crim. l. 1. consil. 92. n. 8.* ac apud eum in *Vol. 2. decision: Rotæ, decis. 270. n. 4.* Ratio est; quia in dato casu *voluntas concedentis*, non procedit ex errore; cum casus ponat, veritatem concedenti sincerè, prout est, expositam esse; secus autem est in secundo casu. Nam in hoc consensus Principis ferebatur in *affinitatis vinculum* dissolvendū, quod non existit inter oratores, nec etiam sub se continet, tanquam aliquid inferius in eadem linea, seu specie, consanguinitatem. Ut autem in primo casu, pro quo judicavimus affirmativè, intelligamur, nos sententiam nostram procedere, quòd eo casu delegatus procederet *validè*, esto nesciret, solius scriptoris vitio exprimi *affinitatem*, loco consanguinitatis. Nam *error scribentis* (ex quo non procedit *voluntas concedentis*) non facit, quòd concedens non verè commiserit facultatem in eo casu dispensandi; si autem sciret, impedimento verè proposito Papæ dedisse assensum, & in rescripto *affinitatem exprimi errore solius calami, aut alio vitio scriptoris*, procederet etiam *licitè*; ratio est eadem.

1454. Dices: certum est, ac indubitatum, quòd delegatus non possit egredi fines mandati, nec literas Apostolicas aliter interpretari, quam verba sonent, c. *Cum dilecta*, 22. de *rescript.* ergo, dum ei præsentatur rescriptum Apostolicum, quò committitur dispensatio super *affinitate*; & ipse ex informationibus habitis reperit, oratores indigere dispensatione super *consanguinitate*, non poterit (errore sic comperto) procedere ad executionem rescripti, quantumvis error non afficiat voluntatem concedentis; sed tantum verba rescripti, quo, loco *consanguinitatis*, *affinitas* scripta est. & antecedens verum esse, quòd non possit *validè*, & *licitè*, quando rescriptum continet errorem, qui vitiat voluntatem,

Tom. I.

seu consensum rescribentis; item, quòd non possit *licitè*, si error sit solum scribentis, nec prudenter præsumere potest, nihil deesse ex parte concedentis: secus, si error sit tantum scribentis; tunc enim *validè* illud exequitur; imò & *licitè*, si constet, vel prudenter præsumere possit, errorem in verbo non esse in consensu, sed tantum in calamo, ut dictum est n. *preced.*

Instabis: ad delegatum, & simplicem Mandatariū non spectat cognoscere de *validitate* vel *invaliditate* literarum Pontificis, & an error in illis irrepsit, aut verba rescripti distrahere ad casus similes, vel minores; sed debet præcisè id exequi, quòd sibi in mandato committitur; sic Corradus *cit. l. 7. c. 6. n. 30.* & alij; ergo, ut possit delegatus *licitè* ac *validè* in eo casu procedere, debet litteras dimittere corrigendas, & interim ab illarum executione abstinere; aliter faciendo, nulliter, & *invalidè* procedet, suam, & oratorum animas illaqueando. & cum dist: *si non constet, aut prudenter præsumat de mente rescribentis, pro concessione petita, & contrario in rescripto solummodo per errorem scribentis expresso*: *trans. ant. secus*, N. ant. & *conseq.* Nam etsi in legum interpretatione maxime attendenda sit verborum proprietates, seu legislatoris intentio talis præsumenda sit, qualem verba legis in proprio sensu significant, seu habent juxta communem sensum, ut rectè notat Haunoldus *tom. 1. de jure, & just. tr. 1. controvers. 2. c. 1. n. 278.* hoc tamen non procedit, cum aliunde constat de mente legislatoris; & errore, si quis occurrit, commissio solum vel incuria, vel malitia scribentis. Nam intentio non debet verbis deservire, sed verba intentioni, ut pluribus exposuimus à n. 940.

Quare negandum est, delegatum (etsi 1456. sciat casum ab oratoribus, ut oportebat, ritè expositum, ac ut talem legitime propositum Papæ, at hunc in petitem, ut expositum est ab oratoribus, consensisse) si deprehendat errorem in verbis solo vitio scribentis commissum, unum pro alio exprimendo, teneri dimittere literas corrigendas prius; nam in quem finem foret ea correctio, si constet de vera mente concedentis? quam profectò vitium scriptoris invalidare non potest; præsertim, ubi mora, vel dilatio executionis, dum de novo scriba-

R r 2

scriba-

scribatur, & rescribatur oratoribus, multoties est damnosa, & periculosa. Hinc et si verum sit, quod delegatus non debeat rescriptum extendere ad casus non expressos; nec etiam aliter interpretari, quam verba sonent, ut dicitur in cit. c. *Cum dilecta*; id tamen intelligitur, ubi non constat, aliam esse intentionem concedentis, quam verba sonent; secus, ubi scitur, vel iuste præsumitur, vitium esse in verbis ex sola culpa, vel incuria, aut errore scribentis. Tametsi enim verum sit, & formam, & fines mandati esse diligentissimè custodiendos; at *formam mandati constitui ex nudis verbis, contrarijs intentioni mandantis, & solum ex errore scribentium mutatis, aut falsatis*, omnino negatur.

1457. Unde, quando dicitur, quod delegatus, etsi certus sit de errore scriptoris, *id præcisè debeat exequi, quod sibi in mandato committitur*, ut vult de Justis cit. l. 1. c. 4. à n. 49. distinguendum est: id præcisè debet exequi, quod sibi *ex intentione mandantis verà, & cognitâ committitur, C. ex intentione mandantis, per scriptoris errorem falsò expresso*, N. nec enim verba curanda sunt, ubi constat de mente loquentis.

§. IV.

An, & quando error in termino demonstrante, vel taxante, vitiet rescriptum?

1458. Cùm quandoque in rescriptis ex errore apponantur quidam termini per modum demonstrationis, vel taxationis, quaestio est, an rescripta exinde vitientur, quòd ejusmodi terminus non verificetur, sed falsum contineat. Ut res intelligatur, not. verba, seu terminos appositos, censeri appositos *causâ taxationis*, quando sub una tantum conceptione verborum sit rei expressio, ut si dicatur: lego Titio *centum aureos, quos mihi debet Cajus*; si autem sub diversis verborum conceptionibus expressio fiat, censeri appositos *causâ demonstrationis*, ut si Pontifex alicui conferens beneficium dicat: confero Titio beneficium *S. Crucis, in Cathedrali Secoviensi, vacans per obitum Sempronij, quod est de jure patronatus Caj.*

1459. In his exemplis & quidem in primo,

ubi Testator Titio legat centum aureos, & apponit hæc sola verba, *quos mihi debet Cajus*, quin alijs etiam verbis idem exprimat, *legatum* exprimitur sub ea sola verborum conceptione; seu forma, nimirum illos centum, *quos debet Cajus*: & ideo censetur apponi causâ taxandi centenarium aureorum, ut non intelligatur *de quocunque* (cùm fortè habet plures centenos aureos) sed de illo, *quem ei debet Cajus*; unde si Cajus ei nihil horum debet, falsus evadit terminus taxans legatum; & hoc evadit nullum: e contra in secundo *beneficium* per plures verborum formas exprimitur: nempe. 1. per hanc, quòd dicatur *in tali Ecclesia sub tali titulo*; 2. quòd in Ecclesia *vacans per obitum Sempronij*; 3. quòd in tali Ecclesia *de jure patronatus Cajij*; si is in ea non sit Patronus plurium; quibus positis:

Ad quaestionem propositam respondet Sanchez l. 8. *matr. D. 21. n. 36.* quando erratur in qualitate per modum taxationis adjectâ, rescriptum per hujusmodi errorem vitari; non autem si contingat error in qualitate adjecta solum per modum demonstrationis. Idem teneri à Layman cit. c. 22. n. 26. refert de Justis cit. à n. 47. & seq. Verùm hæc ratio, & modus distinguendi taxationem non videtur posse admitti universaliter in rescriptis matrimonialibus. Nam rescriptum mandantis alicui, ut dispenset cum oratoribus v. g. *in secundo gradu* consanguinitatis, in quo se impeditos scripserunt oratores, validum est, licet in re sint tantum *in tertio*; & hoc, non obstante, quòd consanguinitas taxata, seu expressa sit, sub unica verborum conceptione, seu forma, nempe *in secundo gradu*; ac terminus taxans non verificetur.

Ex hoc sequitur 1. quòd error in nomine non vitiet rescriptum, quando constat de persona, cui Pontifex concedit gratiam, sive vocetur Titius, sive Cajus. Nam æquus dispensator respicit meritum causæ, propter quam confert gratiam, ut rectè observat Sanchez cit. D. 21. *num. 37.* idem dicendum vult de Justis n. 55. si error contingat in pronomine oratorum, nisi dispensatio sit in forma pauperum, de qua egimus l. 4. à n. 2280. ne locus sit per fraudem declinandam taxam, quæ veris pauperibus, non autem alijs remittitur. Sequitur